

Utbildningsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

u.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm 2021-04-28

SOU 2020:59 Innovation som drivkraft – från forskning till nytta

Dnr: U2019/02

AstraZeneca har tagit del av betänkandet SOU 2020:59 ” Innovation som drivkraft – från forskning till nytta” och vi vill med detta framföra våra synpunkter avseende delar av betänkandet.

Då betänkandet är omfattande fokuserar vi i det följande på det som är av störst betydelse utifrån vårt perspektiv, dvs. ett globalt läkemedelsföretag med omfattande forskning och tillverkning i Sverige. AstraZeneca har 7 400 anställda i Sverige, varav 2 600 i forskningen i Göteborg och övriga i Södertälje. I Södertälje har vi bolagets största produktionsenhet som står för 40% av vår globala försäljning. AstraZeneca exporterade läkemedel från Sverige för 67 miljarder kronor 2019. Detta motsvarar ungefär 4,5% av den totala svenska varuexporten och gör AstraZeneca till ett av Sveriges största exportbolag. AstraZeneca investerar mer än 57 mdr kronor i forskning och utveckling globalt. Detta motsvarar 23% av vår omsättning. AstraZeneca AB stod 2019 för 15 mdr kronor av denna investering.

AstraZeneca har omfattande samarbeten med svensk akademi och hälso- och sjukvård. Vi är även aktiva i utvecklingen av det svenska innovationssystemet genom att exempelvis bidra med ledamöter till universitetsstyrelser (KTH och Chalmers), forskningsinfrastruktur (MaxIV och läkemedelsplattformen vid SciLifeLab). Vi bidrar i och initierar även andra processer och initiativ som syftar till att förbättra förutsättningarna för framstående forsknings- och innovationsverksamhet inom Life Science i Sverige. Ett exempel på egna initiativ är BioVentureHub där nyetablerade företag och akademiska grupper ges en unik möjlighet att vara samlokaliserade och interagera med AstraZenecas experter och med varandra genom att integreras i hjärtat av AstraZenecas strategiska FoU-centrum i Göteborg.

Grundläggande perspektiv från AstraZeneca

- Ett gott samarbetsklimat mellan företag med forskning, utveckling och tillverkning i Sverige och svensk akademi främjar företagets forskningsinvesteringar och banar väg för framtidens exportintäkter – här krävs tydliga incitamentsstrukturer och öronmärkta anslag för explorativ forskningssamverkan.
- Vikten av internationellt konkurrenskraftig kvalitet i forskning och utbildning är en självklarhet. Både den inomvetenskapligt motiverade forskningen och samverkansforskning bör styras mot hög kvalitet, men för samverkansforskning bör även kriterier som kommersiell potential, samhällsnytta och innovationshöjd ha ett stort genomslag i utvärderingen av projektförslag för att erhålla offentlig finansiering.
- Sverige måste värna investeringar i forskningens infrastruktur för akademins förutsättningar att befinna sig i forskningens framkant och tillgängliggörandet av dessa infrastrukturer till

företag med forskning och utveckling i Sverige behöver öka. Dessa infrastrukturer kan därmed även bli plattformar för samverkansforskning och nyttiggörande av forskning.

- Incitamentsstrukturer vid fördelning av medel och meritvärdet för enskilda forskare bör inkludera aspekterna kvalitet och samverkan/nyttiggörande, liksom i uppföljning och utvärdering
- Som beslutsunderlag för regering, myndigheter och lärosäten bör den nödvändiga prestationsbaserade uppföljningen samt utvärderingar av akademiens verksamhet ha fokus på kvalitet och samverkan/nyttiggörande. Analyserna bör inkludera en global kontext och internationella jämförelser samt belysa verksamhetens bidrag till innovation och nyttiggörande. Dessa uppföljningar och utvärderingar bör påverka framtida uppdrag och medelstilldelning.
- Utbildningssystemet behöver sträva efter att möta arbetsmarknadens behov avseende volym, innehåll och kvalitet. Analyser för att prognosticera behoven ska inkludera en nära dialog med aktörer på arbetsmarknaden och utgöra en viktig grund för styrningen.
- Incitamentsstrukturer i form av meritvärde och öronmärkta anslag behövs för att öka samverkan och mobilitet mellan sektorer, vilket i sin tur ökar kunskapsutbyte och främjar samarbetsklimatet.
- I Sverige bör vi ta möjligheten att stärka vår konkurrenskraft genom fortsatta omfattande investeringar i forsknings- och utbildningssystemet.

Övergripande synpunkter på utredningen

AstraZeneca välkomnar utredningen men anser att den haft ett för snävt fokus på nyttiggörande genom avknoppning snarare än samverkan. Nyttiggörande sker endast i begränsad utsträckning via Innovationskontor och Holdingbolag. Aspekter såsom nyttiggörande genom samverkan vägs knappt med alls i betänkandets analys eller konsekvensanalys, vilket innebär att en kontext där förslag för att stimulera detta inte vägs in som komplement eller alternativ. Det innebär att alternativa fruktbara förslag för att stimulera nyttiggörande genom ökad samverkan med etablerade företag inte beaktas, utan utredningen antar ett snävt 'inifrån och ut' perspektiv.

Vi skulle önska ett större fokus på samverkan och nationell samordning mellan aktörerna i de regionala innovationsstödsystemen. Idag saknas i stor utsträckning incitament att exempelvis ta tillvara synergier i att använda varandras expertnätverk för att utvärdera och stödja idéer från lärosätenas forskare. Varje lärosätets innovationsstödsystem kan inte täcka in expertis inom hela lärosätets forskningsområden. Däremot kan Sveriges sammantagna innovationsstödsystem ha en betydligt större förmåga att stötta idéer om man bortser från geografisk närhet.

Synpunkter på specifika förslag i utredningen

Nedan redovisas våra viktigaste synpunkter på vissa av förslagen i betänkandet med en förklarande text samt vår slutsats i kursiv stil.

Författningsförslag:

- 1.1 Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434) – *AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget*
- 1.2 Förslag till förordning om ändring i högskoleförordningen (1993:100) – *AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget*
- 1.3 Förslag till förordning om statliga medel för innovationskontor – *AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget*

- 1.4 Förslag till förordning om upphävande av förordningen (2015:139) om fördelning av statliga medel för innovationskontor vid universitet och högskolor – *AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget*
- 1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1164) för Försvarshögskolan – *AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget*
- 1.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1101) med instruktion för Verket för innovationssystem – *AstraZeneca tillstyrker förslaget*
- 1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1101) med instruktion för Verket för innovationssystem – *AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget*

Kapitel 6 Nyttiggörandebegreppets breddande

6.1.1 och 6.1.2 Positivt att samverkan här lyfts som en del av nyttiggörandet. Samverkan ett är en effektiv väg att åstadkomma nyttiggörande, ofta effektivare än via kommersialisering i nyetablerat företag för ändamålet.

AstraZeneca stödjer förslagen i utredningen om att bredda begreppet nyttiggörande men har i övrigt inga synpunkter på förslagen.

6.2 Förslag: Ansvaret för nyttiggörandearbetet ska ligga på högskolans styrelse

Förslaget kräver att högskolornas huvudman utformar tydliga direktiv till styrelserna kring vad detta ansvar innebär, vad målsättningen med nyttiggörandeverksamheten är samt på vilka sätt måluppfyllelse ska mätas. Det vore ett mycket olyckligt slöseri med tid och resurser om varje lärosäte enskilt skulle utveckla detta. Lärosätena kan sedan komplettera med unikheter för sitt respektive lärosäte.

Detta gäller även hanteringen av immaterialrätt, framtagande av avtalsmallar för samverkansforskning liksom prissättningsmodeller vid 'fee for service'-upplägg, där en nationell harmonisering och nationella riktlinjer behövs. Här utvecklar lärosätena sina egna modeller vilket gör det snårigt, byråkratiskt och tidskrävande för exempelvis företag som vill samverka med lärosätets forskare att navigera. Här kan reducerad byråkrati uppnås genom nationell framtagning av verksamhetsstöd som dessutom kan öka kvalitet och effektivitet i arbetet. Idag ställer skillnaderna i hur lärosäten hanterar detta till det (brist på förutsägbarhet och onödig administration) och i vissa fall leder den begränsade beredskapen till orimligt långa ledtider vid exempelvis avtalskrivningar. Det vore mycket olyckligt om varje enskilt lärosäte ska ta fram sin egen immaterialrättsstrategi, sina avtalsmallar och prissättningsmodeller.

Lärosätena behöver ytterligare resurser för att implementera förslaget, exempelvis för att bygga upp en egen kapacitet för att bedöma holdingbolagets resultat, följa holdingbolagets verksamhet och rapportera till högskolans ledning.

AstraZeneca varken avstyrker eller tillstyrker förslaget

6.2.1. Viktiga principer vid förvaltningen av holdingbolag

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget

6.3 Följändringar för Försvarshögskolan och Sveriges lantbruksuniversitet

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget

Kapitel 7 Steg mot mer effektivt nyttiggörande

7.2 Uppföljning och utvärdering för återrapportering och ökat lärande (steg 2 i trappan)

Mycket positivt att utredningen understryker vikten av uppföljning, utvärdering och effektanalys av hur skattemedel används för nyttiggörande. Det är viktigt att denna analysverksamhet är skild från fördelning av medel för nyttiggörande. Detta kan säkerställas inom en och samma myndighet, men om samma myndighet fördelar medel och analyserar hur väl det fallit ut, ska det vara tydligt att dessa två uppdrag måste hanteras oberoende av varandra.

Förmågan till innovationssystemanalyser är i dagsläget begränsad och en sådan funktion behövs i det svenska systemet. Det naturliga hade varit att Tillväxtanalys haft detta uppdrag i samarbete med Vinnova. Utredningen föreslår istället ett samarbete mellan UKÄ och Vinnova. UKÄs kompetens om samverkan, kommersialisering, innovation och nyttiggörande är i dagsläget begränsad, vilket innebär att det krävs kompetenslyft för detta uppdrag. Även Vinnovas analysverksamhet kan behöva utvecklas för ändamålet.

Förslagen innebär nya eller utökade uppgifter vid Vinnova och UKÄ vilka kräver höjda förvaltningsanslag för att kunna genomföras.

AstraZeneca tillstyrker förslaget med tillägget att analysverksamheten för detta uppdrag kräver ytterligare förvaltningsanslag, men hade hellre sett att uppdraget låg på Tillväxtanalys och Vinnova.

7.2.1 Holdingbolagens verksamhet ska redovisas som en särskild del i den återkommande forskningspropositionen

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget

7.3 .1 Regeringen beslutar om vem som ska få ett innovationskontorsuppdrag

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget att regeringen beslutar vem som ska få ett innovationskontorsuppdrag

7.3.2. Alla ska ha tillgång till stöd från ett innovationskontor

Detta förslag kräver tydliga incitamentsstrukturer för de Innovationskontor som ska stödja de högskolor som saknar sådana. Det måste således framgå tydligt i uppdraget och kopplas till finansieringen av innovationskontoren samt följas upp i återrapporteringen.

AstraZeneca tillstyrker förslaget och understryker vikten av tydliga incitament och uppdrag samt uppföljning.

7.3.3. -7.3.5. *AstraZeneca har inga synpunkter på förslagen*

7.3.6. Högskolorna ska få ökade anslag till nyttiggörande

AstraZeneca tillstyrker ett breddat uppdrag och utökade anslag för innovationskontoren samt att medel fördelas i förhållande till högskolornas storlek

AstraZeneca avstyrker att satsningar på innovationskontoren finansieras via omfördelning av basanslagen varmed resurser tas från forskning och forskarutbildning.

AstraZeneca tillstyrker ökade medel till verifieringsstöd via Vinnova.

7.4: Genom tematiska satsningar kan Sverige kraftsamla

Som tidigare nämnts är det svårt för varje lärosäte att ha tillräckligt kritisk massa på denna verksamhet för att stödja alla forskningsområden. Här borde tematiska satsningar kunna bidra till

arbetsdelning mellan lärosäten baserat på lärosätenas olika nischer inom ett bredare och högprioriterat näringslivssegment som exempelvis Life Science eller Miljöteknik. Det kräver en översyn av incitamentsstrukturerna för enskilda lärosätens innovationsstödsystem att samverka för att dela på avsatta resurser, kompetens och erfarenheter.

Vi välkomnar därför förslaget på tematiska satsningar. Med fördel samordnas detta med miljöer kopplade till större forsknings- och innovationsprojekt (t.ex. Kompetenscentrum), ERUF-medel och forskningsinfrastruktur för bästa utväxling.

I ett system med nationella tematiska innovationskontor är det viktigt att tydliggöra roller och ansvar mellan innovationskontor vid enskilda lärosäten och de nationella tematiska innovationskontoren. Detta för att undvika parallella strukturer som riskerar att urvattna en nationell kraftsamling via ett tematiskt innovationskontor.

AstraZeneca tillstyrker förslaget

8 Stödfunktioner och lärande

8.1.1. Högskolornas strategier för immateriella rättigheter

Utifrån ett nationellt arbete kring lärosätens strategier för immateriella rättigheter lett av PRV, kan lärosätena sedan göra ett mycket mindre krävande arbete att identifiera vad som är lärosätesspecifikt. Det vore högst olyckligt och slöseri med tid och resurser om varje lärosäte utformar sin egen strategi utan att denna kopplas till en nationell kontext. Det bör finnas stora synergier i ett erfarenhetsutbyte mellan lärosäten och unikheten i enskilda lärosäten motiverar inte att varje lärosäte börjar med ett enskilt vitt blad.

AstraZeneca avstyrker förslaget om inte en nationell strategi för lärosätens immateriella rättigheter först tas fram. Denna kan sedan kompletteras med de individuella lärosätena förhållningssätt givet det enskilda lärosätets profil, så att de kan lyfta fram sina specifika särarter. I den nationella strategin kan ingå att utveckla avtalsmallar kring immaterialrätt för samarbetsprojekt, uppdrag och konsortier och att dessa utvecklas i samarbete med näringslivet.

8.1.2 PRV ska fortsatt arbeta med kompetenshöjande insatser inom immaterialrätt

I arbetet bör ingå hjälp kring avtalsmallar för olika typer av samverkansprojekt, uppdrag och konsortieavtal som bör utvecklas i nära samverkan med företag med omfattande erfarenhet av samarbete med akademi.

AstraZeneca tillstyrker förslaget med ovan tillägg.

8.1.3 Arbetsgivarverkets långsiktiga arbete med immaterialrätt

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget.

8.1.4 Ett utökat stöd för statsstödsrättsliga och immaterialrättsliga frågor

Är detta verkligen en kompetensbrist inom högskolan?

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget.

8.2 Inrättandet av ett nationellt center för entreprenörskap

Idag bedrivs innovationssystemforskning vid ett flertal svenska lärosäten med olika utgångspunkter och perspektiv såsom exempelvis kommersialisering, tvärspektoriell samverkan och entreprenörskap.

Det finns inget skäl att avsätta omfattande resurser till det snäva perspektivet entreprenörskap, vilket är en mycket begränsad del av möjligheterna för nyttiggörande av akademisk forskning.

AstraZeneca avstyrker bestämt förslaget

8.3 Arbetsgivarverket ska kartlägga rörlighet

Mobilitet mellan sektorer underbygger tillit och stimulerar samverkan mellan exempelvis akademi och industri. Utredningens förslag att öka kunskapen om mobilitet mellan sektorer är mycket välkommet, liksom intentionen att identifiera hinder för sådan rörlighet. Vi vill i detta också lägga till förekomst av och förutsättningar för delade tjänster, vilka har motsvarande positiva effekter.

AstraZeneca tillstyrker förslaget med ovan tillägg.

8.4 Om kartläggning av hinder och borttagande av dylika för ett ökat nyttiggörande

AstraZeneca tillstyrker förslaget om ansatsen i uppdraget görs betydligt bredare än det snäva 'inifrån och ut'-perspektivet som detta uppdrag haft. Således behöver motsvarande hinder för exempelvis samverkan adresseras.

8.5 Forskningsrådets och stiftelsernas bidrag för nyttiggörande

AstraZeneca har inga synpunkter på förslagen

9 Holdingbolagen som verktyg för ökat nyttiggörande och fler innovationer

9.1.1 Varje högskola ska kunna ha ett eget holdingbolag

AstraZeneca tillstyrker förslaget

9.1.2 Utökade möjligheter för högskolorna att disponera medel för nyttiggörande

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget

9.1.3 Bemyndigandets storlek anpassas efter högskolornas storlek

AstraZeneca tillstyrker förslaget

9.1.4 Bemyndiganden för fyra år i taget

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget

9.2.1 Holdingbolagen bör tilldelas ett samhällsuppdrag

AstraZeneca tillstyrker förslaget

9.2.2 Målsättningen att resultatet av verksamhet som bedrivs av holdingbolagen ska kunna nyttjas på affärsmässiga grunder

AstraZeneca tillstyrker förslaget

9.2.3 Ekonomiska mål för holdingbolagen

AstraZeneca tillstyrker förslaget

9.2.4 Sammansättningen i holdingbolagens styrelser

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget

9.3.1 Förbättrad redovisning, styrning och utveckling av holdingbolagen genom ett nytt gemensamt bolag

Systemet behöver inte ytterligare en funktion för detta.

AstraZeneca avstyrker förslaget

9.3.2 Ett renodlat mer likvärdigt system för finansiering av bolag i tidiga faser

Om man vill utöka det nationella stödet för finansiering av bolag i tidiga faser kan detta ske via mer medel till Vinnova och Almi för detta ändamål. Det finns inget skäl att etablera ytterligare en nationell aktör för finansiering av bolag i tidiga faser.

AstraZeneca avstyrker förslaget

9.3.3 Högskolorna bör använda holdingbolagen i större utsträckning

AstraZeneca har inga synpunkter på förslaget

9.3.4 Holdingbolagen bör inte kunna bedriva egen uppdragsutbildning men väl annan utbildningsverksamhet

AstraZeneca tillstyrker förslaget

9.3.5 Ett nationellt arbete med licensiering

AstraZeneca tillstyrker förslaget

9.3.6 Förbudet för holdingbolagen att bedriva sådan verksamhet som ingår i högskolornas grundläggande verksamhet

AstraZeneca tillstyrker förslaget

AstraZeneca står gärna till förfogande i fortsatta diskussioner om förslagen i betänkandet.

Med vänliga hälsningar

Anna Sandström

Director Science Policy and Relations Europe, AstraZeneca AB